

громадам в підготовці проектних пропозицій для отримання коштів на реалізацію інфраструктурних проектів за рахунок державних субвенцій;

– надати допомогу об'єднаним територіальним громадам з підготовки стратегічних та програмних документів щодо соціально-економічного розвитку громад, в т.ч. із залученням коштів міжнародної фінансової та технічної допомоги.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація на власному досвіді: в яких регіонах найбільш позитивно оцінюють реформу. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://reforms.in.ua/novyna/decentralizaciya-na-vlasnomu-dosvidi-v-yakyh-regionah-naybilsh-pozytyvno-ocinyuyut-reformu>.

2. Надання державної допомоги суб'єктам господарюванням практичний порадник для органів місцевого самоврядування 2017 року. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Analitichnyi>

МОДЕЛЬ «ВИКЛИКІВ» ТА «ВІДПОВІДЕЙ» УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАЛИХ МІСТ УКРАЇНИ

Цехмистро Н. В., магістрант кафедри менеджменту і адміністрування
Радіонова Л. О., канд. філос. наук, доц. каф. філософії і політології

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Сучасний період розвитку українського суспільства обумовлений, по-перше, труднощами соціально-економічного характеру, а також запровадження реформи з децентралізації влади, яка полягає в утвердженні демократичного управління; по-друге, новими глобальними викликами, пов'язаними з посиленням геополітичної конкуренції за сфери впливу в сучасному світі. Соціально-економічна криза, яку переживає сьогодні Україна, зумовила потребу у формуванні такої системи управління, яка б найбільшою мірою відповідала сучасним завданням розвитку країни. Дана постановка питання обумовлена не тільки орієнтованістю сучасної держави на споживача послуг, новим баченням ролі місцевого самоврядування в ній, а й тими новими глобальними викликами, які сформувалися з розвитком інформаційного суспільства та визначають новий формат взаємодії між владою і суспільством.

Аналіз теоретико-методологічних підходів до проблем малих міст в Україні показав, що міста відносяться до складних самоорганізуючих систем, що входять в системи більш глобального рівня – регіону, держави. Більш того, в сучасних умовах стратегії розвитку малих міст повинні враховувати тенденції світового розвитку, які характеризуються постіндустріальною моделлю суспільного розвитку. Дані обставини не можуть не впливати на моделі управління розвитком малих міст, що включають в себе адекватні сучасним

вимогам методи управління.

Значиму роль в процесах управління грає складність структури міського соціуму, яка, з одного боку, характеризується соціальною неоднорідністю, пов'язаною з соціальним та економічним відокремленням професіоналізованих соціальних груп, а з іншого – інтеграцією соціальних груп всередині міста, що забезпечує цілісність і єдність системи під назвою «місто». Однак саме ця соціальна синкретичність, на наш погляд, здатна забезпечити процеси його саморозвитку.

Для дослідження міста як особливої територіально-поселенської спільності прийнятний неоінституціональний підхід (Д. Норт Г. Саймон) [1,2], який відкриває можливість вивчення міста як сукупності формальних (правові норми) і неформальних інститутів (норми моралі), що впливають на специфіку міського середовища. В даному дослідженні будемо спиратися на трансформаційний підхід, який дозволяє досліджувати мале місто в контексті економічних, політичних, соціокультурних змін суспільного розвитку. Усвідомлення негативних наслідків соціальних трансформацій спричинило появу концепції «соціальної аномії» і концепції «соціальної травми». Авторами теорії «соціальної аномії» є Е. Дюркгейм, Р. К. Мертон. З їх точки зору аномія є ситуацією девальвації системи цінностей в суспільстві в умовах соціальних змін, супроводжувану кризою його інститутів [3,4].

Концепція «соціальної травми» розроблялася в роботах Ж. С. Александера і П. Штомпки [5]. Сучасні соціальні трансформації, на думку авторів, пов'язані з такими негативними і дисфункціональними наслідками для суспільства, як соціально-економічна і політична нестабільність, в результаті якої суспільство занурюється в стан кризи.

На наш погляд, саме виклики, пов'язані з травматичними трансформаційними процесами, визначають пошук оптимальної моделі управління малим містом, здатної знаходити ресурси і забезпечити його стабільний розвиток. В сучасних умовах розвиток малого міста залежить, перш за все, від того, наскільки дієві будуть «відповіді» на «виклики», пов'язані як з пострадянськими трансформаціями українського суспільства, так і з глобальними змінами світового розвитку.

В силу цього поряд з трансформаційним підходом ми спираємося на концепцію «виклик-відповідь» А. Дж. Тойнбі [6]. Розглядаючи проблеми генезису цивілізацій, А. Дж. Тойнбі вважав, що цивілізації виникають під впливом стимулів, що йдуть або від природи (стимули «безплідної землі» і «нової землі»), або від зовнішнього людського оточення (стимули «удару» і «тиску»). Тому генезис цивілізацій відбувається в результаті пошуку адекватних відповідей на виклики, що пред'являються суспільству або природою, або зовнішнім людським оточенням. Таким чином, соціальна або екологічна ситуації ставлять перед суспільством проблему («виклик»). Майбутній розвиток суспільства пов'язаний з вибором конкретного випадку вирішення тієї чи іншої проблеми («відповіддю»). На наш погляд, даний методологічний підхід дає ключ до розуміння суті міста як складного соціального організму, детермінованого як зовнішніми, так і внутрішніми

факторами і здатного до різних варіантів розвитку. В рамках даного підходу відповіддю на виклик може бути або розвиток міста, або його стагнація.

У зв'язку з цим в дослідженні малого міста з позиції «викликів» та «відповідей» важливо враховувати фактори, що впливають на саморозвиток малих міст. Найбільш докладно факторний підхід був розроблений американським вченим М. Портером, який глибоко досліджував роль факторів в питаннях конкуренції регіонів, держав і окремих територій, в тому числі і міських. Дослідник виділив кілька груп факторів, що мали ключовий вплив на розвиток соціума [7]: людський фактор, природно-кліматичний фактор, економічний фактор, інтелектуальний фактор.

В даний час дослідники виділяють як окремий фактор, що впливає на розвиток міського простору, управлінський фактор. Стосовно до управління суспільними процесами найчастіше використовується термін «соціальне управління». Останнє трактується дослідниками як «усвідомлений вплив людей на суспільну систему і її окремі ланки на основі пізнання об'єктивних закономірностей і тенденцій розвитку суспільства для забезпечення оптимального функціонування і регулювання системи при узгодженні сьогодення і майбутнього» [8, с. 10].

Вважається, що управління як соціальна технологія виникла в результаті появи необхідності координувати спільну діяльність для досягнення загальних цілей. Різноманіття і складність соціальних проблем, потреба в організації колективної діяльності, сприяло інституціоналізації управлінської діяльності і появи професійної страти управлінців.

Таким чином, соціальне управління як вид людської діяльності виникає з об'єктивної потреби в організації спільної діяльності людей. В міру ускладнення суспільного життя соціальне управління стає, формою самоврядування суспільства.

Основною ознакою соціального управління вважається його раціональний характер. Тобто соціальне управління – це є раціональне управління, яке розуміється переважно як управління, орієнтоване на отримання максимального ефекту при мінімальних витратах ресурсів в конкретних обставинах. В цілому соціальне управління являє собою осмислений прагматичний вплив на людей і об'єкти, що здійснюється з метою упорядкування їх дії і досягнення бажаного результату.

На наш погляд, специфіка моделі управління малим містом обумовлена рівнем, з якого прийшов «виклик». Оскільки місто включене в складну систему регіональних, державних і світових процесів, є об'єктом їх впливу, то можна виділити 3 різних рівня «викликів», які безпосередньо чи опосередковано впливають на стратегії розвитку малих міст: **мікро-, мезо- і макрорівень**.

Мікрорівень – це рівень локальних територій і регіонів, який обумовлений наявністю або відсутністю ресурсів (природних, виробничо-економічних, трудових, інфраструктурних та т.п.) для розвитку міського соціума. Мезорівень – це рівень об'єктивно обумовлених економічних, політичних і соціальних проблем, характерних для держави, який представляє собою єдину територіальну організацію політичної влади в масштабі всієї

країни. Державна влада поширюється на все населення в межах конкретної території, що тягне за собою адміністративно-територіальний поділ держави на краю, області і т.д. Виклики макрорівня пов'язані з глобальними економічними, політичними і соціальними тенденціями світового розвитку. Сучасні міста залучені в складні суспільні процеси, які в науковому дискурсі отримали назву «глобалізація».

Література:

1. Норт Д. Институциональные изменения: рамки анализа / Д. Норт // Вопросы экономики. –1997.– № 3 .– С. 20-27.
2. Саймон Г. Рациональность как процесс и продукт мышления / Г. Саймон. – М. : THESIS. –1993. – Вып. 3.– С.16-38.
3. Durkheim E. The Rules of Sociological Method. N.Y., 1982.
4. Merton R. K. Social Structure and Anomie // P. Sztompka (ed.). Robert K. Merton on Social Structure and Science. Chicago, 1996.
5. Alexander J. C. and Sztompka P. (eds.). Rethinking Progress. Boston, 1990.
6. Тойнби, А. Цивилизация перед судом истории: сборник / А. Тойнби. — 2-е изд. — М.: Айрис-пресс, 2003. — 592 с.
7. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / Майкл Портер. М. : Альпина Паблишер. –2016.– 740 с.
8. Карапетян, Л. Концептуальные вопросы социального управления / Л. Карапетян // Проблемы теории и практики управления. 1999. - № 5. - С. 51-55.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ТУРИСТИЧОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МІСТ ТА РЕГІОНІВ

Шаля К. Г., студентка 5 курсу факультету Менеджменту

Кузьминчук Н. В., д-р екон. наук., зовнішній сумісник каф. Туризму і готельного господарства

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Туризм у сучасному світі - одна з найбільш масових, прибуткових і інтенсивно таких, що розвиваються галузей світового господарства. В Україні розвиток сфери туризму визнаний урядом України як один з пріоритетних напрямків розвитку економіки країни. Відсутність цілеспрямованої стратегії формування позитивного образу країни абсолютно не сприяє притоку туристів до регіонів України.

Проблема формування іміджу і розвитку туризму входить в коло інтересів зарубіжних та вітчизняних науковців. Дослідженню теорії формування іміджу країн присвячено праці К. Болдінга, А. Панкрухіна, А. Старостіної, Ф. Котлера, А. Романова та інших. Праці цих вчених присвячені теоретичному обґрунтуванню необхідності створення та підтримки іміджу регіонів та країн.